DE TOEKOMST VAN VERSCHILLENDE CULTURES IN SURINAME

DOOR

TJ. PYTTERSEN.

VII.

M a i s.

De maiscultuur geeft de beste resultaten in sub-tropische streken, hetgeen echter niet wegneemt, dat deze cultuur in tropische landen betere resultaten zal kunnen opleveren, wanneer met dezelfde middelen voor productievermeerdering wordt geijverd als dit in de sub-tropische het geval is.

De tropen hebben het voordeel dat twee of meer mais-oogsten jaarlijks kunnen worden verkregen, waar de sub-tropische landen slechts één oogst opleveren.

Van een groote maiscultuur kan in Suriname niet gesproken worden.

Steeds heeft de mais daar gegolden als klein-cultuur om in de behoeften der bevolking te voorzien.

Dat de mais echter in de kolonie zeer goed groeit, staat vast; reeds Warren (1669) schrijft er over. Hij zegt:

Indiaansch Koorn en Zuycker-Riet worden geplant in de leegten Het Koorn groeyt op een steel gelyck riet/ in 't gemeyn ses ofte seven voeten hoog; het draagt slechts twee ayrs op yeder steel / maer het graen is zoo groot als een erwte / en wort ryp in vier maenden. Men heeft er twee oogsten in een Jaer / ende het Koorn geeft ten minsten vijf hondert voor een. . . .

In den slaventijd werd mais veel geplant tusschen het suikerriet als kost voor de slaven. A. Blom zegt:

Men plant gemeenlijk om de twee regels riet, één regel koorn,

hetwelk in vier maanden tyds ryp is, en aan het riet geen nadeel toebrengt.; indien men gronden heeft, welke met 1 à 1½ tot 2 voet veen bedekt zijn, moet men alvorens men het stuk met coffy beplant, het land eerst 2 à 3 tot 4 jaren met kost beteelen, wel verstaende met tayer, bananen, en eens met koorn, maar cassave mag er niet inkomen, vermits dit de grond te veel vermageret, om reden, dat deze gronden al te vet en geil zijn de kost naamlijk de tayer, bananen en koorn, teelt de overvloedige geile sappen uit;

Teenstra zegt o.m.:

Men verbouwt op een en hetzelfde land by eene nieuwe krop niet alleen suikerriet, maar tegelijk ook mais (karro), hetwelk tusschen het jonge riet ingeplant wordt, wordende vroegtijdig genoeg ryp, om, zonder nadeel van eenig belang aan het riet toe te brengen, als voeder — Ik heb op Livorno (Para) en verscheidene andere plantaadjen aan de rivier Suriname tusschen het even weelderige suikerriet mais gezien, dat 11 à 12 voeten hoog was, welks halmen zoo zwaar waren, dat men dezelve ter naauwernood met duim en vinger omvatten konde;

Ook bij Hartsinck (1770) lezen we over de maiscultuur als tusschenbeplanting:

De Maiz of Turksche Tarw' wordt doorgaans gezaaid in een nieuw stuk Lands dat men gaat beplanten; of anders in de Suiker, Koffy en Cacaotuinen, daar dit Koorn, zonder benadeeling der Boomen of Riet wel twee of driemaal kan geplant worden. Tusschen twee Rijen Juca plaatst men gewoonlijk een rij Maiz, en tusschen de Juca en Maiz worden ook Meloenen, Callebassen en meer dergelijke Gewassen geplant, hetwelk de groeying van de Maiz en Juca (Cassave) geenszins verminderd.

Dr. Hostman loopt zeer met deze cultuur weg en zegt ervan:

„Het eerstgenoemde gewas, de Koningin der granen (mais), kan in Suriname drie malen 's jaars geoogst worden.”

Kappler schrijft:

„Mais groeit het best op de ingepolderde veenrijke landen der kolonie, en geeft in hoog land slechts misschien de helft, hoe wel bemesting van den grond de opbrengst aanzienlijk zou vermeerderen.

Daar mais vier maanden na de beplanting rijp is, kan dezelfde grond, goed bewerkt, per jaar drie oogsten geven."

Rodway schrijft er het volgende over:

"Maize or Indian Corn is grown to some extent, but it seems to be more suitable to sub-tropical conditions like those of the Southern United States. In some places, however, it flourishes, and can be grown everywhere for stock-feeding."

Mais is de „Koningin der granen", schreef Dr. Hostman omstreeks 70 jaar geleden; het standaardwerk „Maize" van Joseph Burt-Davy, dat ik reeds in mijn eerste artikel over Suriname, „De Waarde van Suriname" heb aangehaald, begint met een citaat van Director C. S. Plumb:

"No other plant we grow will produce 3172 lbs of digestible food on one acre of land at so little expense. No other cereal crop yields the farmer so large a return for his labor as Indian Corn. It is the King of the cereals."

Koning en Koningin beide dus. Over gebrek aan appreciatie heeft dit gewas dus niet te klagen.

3172 lbs per acre komt overeen met ongeveer 3500 Kg. per H.A. Deze productie slaat op Zuid-Afrika, maar komt overeen met die van Amerika.

De regenval heeft een grooten invloed op het oogstresultaat.

"At the Illinois Agricultural Experiment Station a rainfall of 13 inches during the five growing months produced 1792 lbs (practically 9 muids.) of dry maize grain per acre. The following year with 22,5 inches during the same period, the yield (without fertilizer.) was 5264 lbs (over 26 muids.) per acre. The mean temperature was more favourable the first season than the second."

In een ander bericht las ik dat de gemiddelde maisopbrengst per H.A. in Amerika 36 H.L. bedraagt en dat vooral, zooals ik boven reeds aanhaalde, de Zuidelijke Staten de beste resultaten met deze cultuur opleveren.

Volgens de Economische Commissie bedraagt de Surinaamsche maisopbrengst per H.A. 3000 Kg. korrel.

Een op eenigszins uitgebreide schaal gedreven maiscultuur komt in Suriname echter niet voor, zoodat ge-

publiceerde productiecijfers van dit gewas in Suriname onder voorbehoud dienen te worden aangenomen.

Het cijfer is echter belangrijk beter dan dat van Java, waar volgens het Jaarboek van Ned. Indië, Uitgave 1920, voor 1919 voor Java en Madoera de oogst geschat werd van $1\frac{1}{2}$ miljoen ton over een oppervlak van omstreeks 1.800.000 H.A., hetgeen op een gemiddelde opbrengst komt van ongeveer 830 Kg. per H.A. Bij een goed gedreven en -voorgelichte cultuur zou ook hier de productie gemakkelijk zijn op te voeren.

Een maiscultuur in Suriname heeft slechts dan toekomst, wanneer dit product tegen concurrerenden prijs op de wereldmarkten is te brengen.

Boven Z.-Afrika en N.-Amerika heeft deze cultuur in Suriname voor, dat — gebruikmakende van de waterwegen — het product tegen lagen prijs aan boord der zeeschepen kan worden geleverd, terwijl verder de ligging van het land ten opzichte der markten gunstig is.

Al is de productie van mais in Suriname niet zoo hoog als in de beide andere landen, dan heeft Suriname echter dit voordeel dat jaarlijks twee tot drie oogsten kunnen worden verkregen, zoodat de opbrengst per vlakte-eenheid ten slotte hooger is dan daar en dient te worden nagegaan hoeveel de kostprijs bedraagt.

Past men dan verder de methodes toe — zaadselectie etc. — welke de productie in de beide genoemde landen zoo belangrijk hebben opgevoerd, dan schijnt mij de kans niet uitgesloten dat met deze cultuur gunstige resultaten zijn te behalen.

Mais kan zoowel hoofd- als bijcultuur worden. Op Java wordt het veel als tweede gewas na rijst geplant. Dit zou natuurlijk in Suriname eveneens mogelijk zijn in streken waar de tweede rijstoogst niet voldoende loonend is.

We komen nu tot het werkvolkvraagstuk.

Ploegvee voor het bewerken der gronden komt in Suriname niet voor; dit zou bij de tegenwoordige toestanden met den patjol enz. moeten geschieden, en evenals het planten, het schoonhouden en het oogsten middels handarbeid moeten plaats hebben.

Op die manier loont deze cultuur natuurlijk niet of niet voldoende.

Het ploegen kan mechanisch geschieden, evenals het zaaien middels zaaimachines kan plaats hebben, het schoonhouden en aanaarden door cultivators, het oogsten door oogstmachines.

De op den voorgrond dringende vraag luidt dan weer wat kost ons op deze manier een zeker gewicht aan mais? en op welke gronden verkrijgt men de hoogste opbrengst tegen den laagsten prijs?

Het vorige jaar verscheen het Farmers Bulletin 1093, uitgegeven door het U. S. Department of Agriculture, en getiteld: Influence of the Tractor on Use of Horses.

Ik zal er het een en ander uit aanhalen:

De voorrede luidt: The first questions that the prospective tractor owner asks are:

For what operations can I use the tractor?

In what operations will it displace horses in whole or in part?
How many horses will it displace on my farm?

This bulletin is designed to help the farmer answer these questions for himself. It is based on the personal experience of 191 tractor owners in seven Corn Belt States. It shows that on these farms the number of horses kept was two or three per farm less after the purchase of tractors, that the average size of the farms was 22 acres more, and that the horses left on the farms did 75 % of the tractive work, while the tractor lies in its ability to save time at critical seasons or failure of an entire crop hangs on the speed with which it is handled.

Het onderzoek begon in 1918 op verschillende grondsoorten.

„Some of the gumbo (zwarte kleffe) soils now under cultivation on these farms were formerly unproductive, owing to the inability of horses to plow these soils. With the introduction of the tractor this land has come under cultivation and is now yielding big returns.”

„The principal advantage of a tractor is its ability to do heavy work in a shorter time than it can be done with horses.”

„Another saving by the tractor, then, is that of hired help, since it enables one man to handle an increased acreage.”

Het geeft verder een overzicht van het werk dat met een tractor werd verricht.

Meer paarden zouden kunnen worden uitgeschakeld, indien voor de werkzaamheden in de maisvelden, waarvoor de tractor niet steeds geschikt is, machines zouden kunnen worden benut.

Dit aanhouden van paarden is dan ook de reden dat de tractor het werk dezer dieren niet waar mogelijk verving. Men had ze nog, zoodat daarom de beesten gebruikt werden.

Maar ook hierin komt verandering en is sedert het verschijnen van het bulletin verandering gekomen.

„Until corn is cultivated with a motor cultivator, of which there are several now on the market, it will be necessary to keep these horses, as the ordinary tractor is not suitable for this operation. Many of the farmers interviewed said that if it were not for cultivating, more horses could be displaced.”

Zooals het bulletin dan ook zegt zijn vooral gedurende de paar laatste jaren verschillende types motorisch aangedreven cultivators op de markt gekomen, welke gunstig zijn ontvangen, zoodat het thans mogelijk is — vooral voor een extensieve cultuur — het onderhoud der maisvelden te doen geschieden met uitschakeling van een zeer groot percentage levende kracht.

Ook het oogsten geschiedt machinaal en bestaan daarvoor verschillende systemen.

Deze machines worden steeds verbeterd, waardoor zij meer en meer ingang vinden.

Het boven reeds genoemde werk van Burt-Davy, dat eenige jaren geleden verscheen, zegt o.m.:

„*Maize Harvesting*. The usual method of harvesting maize in South Africa, before the acreage reached its present extent, was to pick the ears by hand as the stalks stood in the field, after the ears had become thoroughly sun-dried.

Native labour — alone — has been employed for this work. But with increased development in agriculture, mining and manu-

factures native labour is becoming scarcer and consequently more expensive, and the necessity for adopting other methods of handling the crop is becoming apparent."

Schrijver noemt dan gevallen van te weinig werkkrachten waardoor de oogst niet of bijna niet kon worden binnengehaald. Zegt dat mais tot voor korten tijd moeilijk mechanisch was te oogsten en dat:

"..... it is only quite recently that the application of machinery to the harvesting of the maize crop has been practically and economically successful."

"*Combined Husker (Pelmachine) and Shredder*. There is a particularly useful machine on the market for handling shocked (in schoven gebonden) maize The machine takes the stalks with the ears on them, removes the ears, husks them, and shreds the stalks and leaves for feeding. Where these machines are used it is a great advantage to have the stalks harvested by a maize binder, as they are then bound in straight bundles, thus saving time and avoiding the danger of choking the machine."

We kunnen aannemen dat voor een maiscultuur weinig werkkrachten noodig zijn, en waar we weten dat in Suriname dit gewas een behoorlijk product oplevert, hetwelk bij betere voorlichting der planters belangrijk zal kunnen worden verhoogd, waar verder zekerheid bestaat dat het transport van de mais naar de zeeschepen goedkoop is, bestaat kans dat deze cultuur aldaar toekomst heeft.

Het is thans de vraag te weten waar de meest gunstige terreinen gelegen zijn.

De streken, welke ik voor rijstcultuur geschikt noemde, zijn het voor de maiscultuur over het algemeen ook en dan komen in de eerste plaats in aanmerking de uitgestrekte alluviale kleivlakten.

Inpoldering is daarvoor noodig, maar dan niet volgens de methode, welke zich aanpaste bij de cultuur van een paar honderd jaar geleden, maar voor een modern bedrijf.

De oude heer von Sack had het een honderd jaar geleden reeds over de geschikte ploeggronden in Suriname en de betere resultaten, welke de planters zouden verkrijgen, wanneer zij de gronden beter gingen bewerken.

„Es kann kein besseres Land zum Pflügen geben als in Surinam, da der Boden ganz eben ist, und ohne Steine welche die Pflugschaar aufhalten; leider wohnen aber die reichen Besitzer, die bei der Einführung des Pfluges Vortheil fänden, nicht in der Colonie, wenn sie es thäten, und der Versuch gut ausfiele, so bin ich überzeugt, dass alle übrigen Pflänzer bald ihren Beispiele folgen würden.”

In het tweede deel wordt een brief van een planter George Cruden Esq. opgenomen.

„Paramaribo, den 6ten Junius 1811.

Pflügen. Wo der Boden etwas sandig ist, kann man denselben ehe man ihn mit Zuckerrohr bestellt, mit Vortheil pflügen, vorzüglich nachdem er von den Stümpfen und Wurzeln der Bäume gereinigt worden. In den Regel ist aber der Boden ein sehr steifer, zäher Leimboden, welchen sich nicht wohl zum Bepflügen eignet.”

We zagen reeds uit het boven aangehaalde bulletin dat waar in Amerika paarden de ploeg niet door den grond konden halen, de tractor dit wel deed, dat daardoor voordien waardeloos land, waardevol werd.

Een andere planter, A. J. Buirma, antwoordt den Heer von Sack het volgende:

„Man würde von dem Pfluge, bei Bearbeitung des Landes, welches zu Zuckerpflanzungen bestimmt ist, wesentlichen Nutzen ziehen können, und es ist merkwürdig, dass die Pflänzer den Gebrauch desselben bis jetzt ganz vernachlässigt haben. Zum Theil scheint diese Vernachlassung ihren Grund darin zu haben, dass es nicht nothwendig ist jedesmahl das Land zu beackern, und dass Pferde, Ochsen und Esel in die Colonie sehr theuer sind, über dies verstehen die Neger nicht mit dem Pfluge umzugehen.”

Maar de slaven hadden ook geen hart voor beesten. Misschien, omdat zij slaaf waren, zal men zeggen. Reeds direct na den slaventijd bleek, en het is de klacht van onzen tijd tevens, dat negers weinig voor hun vee over hebben.

Mais kan even als andere zetmeelhoudende producten gebezigd worden voor de fabricatie van industriële alcohol, waaraan den laatsten tijd meer aandacht besteed wordt.

De prijs waartegen een zekere gewichtshoeveelheid ruw

zetmeel aan de branderij geleverd kan worden beslist ten slotte omtrent de waarde van het product voor deze industrie.

Nu is mais over het algemeen een te dure grondstof en wordt dit product gewoonlijk slechts dan hiervoor gebruikt wanneer het beschadigd is en als voedingsproduct is afgekeurd.

Maar naast mais komen voor deze industrie als grondstof in aanmerking: suikerbieten, vijgdistels, melasse, aardappels, cassave, stroo, zaagsel e.a.

Over de waarde van cassave voor deze industrie heb ik elders reeds geschreven. Intusschen viel mijn aandacht op een artikel van Ch. J. Juritz, voorkomende in het Joernaal van Nijverheid (Z.-Afrika) en getiteld: „Ruwe materiale vir industriële alkoholproduksie”.

Onder „Patats” zegt schrijver o.m. het volgende:

„Dit word gesë dat ruwe meelblom van cassave in oorlogstijd diende voor produksie van ind. alkohol.” Het resultaat was uitstekend. En verder: „Simmonds së dat die maniok, wat met betrekking tot sy styfse opbrengs met ertappels kan vergelyk word, verwag word om meer en meer belangryk te word as’n bron voor alkohol, en word reeds vir hierdie doeleinde in ’n seker mate in Europa gebruik . . .”

„Op die laatste vergadering van die British Association te Cardiff (Z.A.) gehou, werd verklaar dat die gemiddelde opbrengs van patats 4 tot 6 ton per akker behaal, of nouliks so veel as van die ertappel opbrengs in Engeland.”

In Natal is die opbrengst van cassave ongeveer 7.5 ton per H.A.

Hij eindigt ten slotte zijn beschouwing met te zeggen:

„In die tropische dele van die Ryk (Engeland) is daar grote hoeveelheid van die plante van snelle groei wat ’n enorme reservoir van die son sy uitstralende energie vorm en gevolgelyk ’n wesenlik onuitputbare bron vorm vir die verskaf van kragalkohol, as daar ’n goedkoop en eenvoudig proses, hetsy gemies, hetsy bakteriologies, beskikbaar was en kommersieel op ’n baie groot skaal kon aangewend wor. In hierdie rigting is daar ondersoekswerk ingestel, maar dit sal tyd neem.”

Ook tuna of Turkse vije-vrygte — indische vygen, een

cactussoort — welke ongeveer 10 % vruchtensuiker bevatten, kunnen als grondstof dienen voor dergelijke fabricatie mits er een methode gevonden wordt om deze vruchten mechanisch te kunnen oogsten, daar handenarbeid te duur komt. Dit gewas groeit zeer goed op armen grond.

Onder cassave hebben we gezien dat deze in Suriname het best groeit op de daar in het bovengebied voorkomende lichtere gronden, welke grootendeels gelegen zijn langs bevaarbaar water, dat daar produkties behaald worden van 25—50 ton cassave per H.A., overeenkomende met 8—16 ton ruw zetmeel, waaruit 1600—3200 liters 100 % alkohol kunnen worden gewonnen. De vraag luidt hier: wat kost de ton cassave?

Dit product zou dan m.i. machinaal gewasschen en na in stukken van een vuist grootte gesneden te zijn, gedroogd moeten worden.

Het watertransport is hier weer een groot voordeel.

De industriele alkoholfabricatie verruimt niet slechts het afzetgebied van cassave belangrijk, maar eveneens van andere snel groeiende zetmeelhoudende producten welke in Suriname uitstekend groeien en hooge opbrengsten garandeeren; als yams, napi, switi patata e. d.

Wanneer de afval der zetmeelhoudende grondstoffen na de alkoholwinning waarde als veevoeder of anderszins bezit, komt dit de cultuur dezer grondstoffen natuurlijk ten goede.

Nu ik eenmaal over cassave begonnen ben, kan ik niet nalaten er even op door te gaan.

Cassave en andere zetmeelhoudende gewassen groeien in Suriname v.n.l. op de lichtere gronden buitengewoon gunstig en het nadeel der cassave-cultuur is dat voor de winning van het meel — tapiocaproducten — een uitgebreide, kostbare fabrieksinstallatie noodig is.

Kan het ruwproduct echter als grondstof voor het fabriceren van industriele alkohol met succes worden aangewend dan is een kostbare fabriek in Suriname zelf niet direct noodig en zal eerder tot een uitgebreide cultuur worden overgegaan.

De wortel heeft echter ook zeer groote waarde als veevoeder.

Dit is geen nieuw gezichtspunt, het was reeds aan onze voorvaders bekend.

Herman Wätjen schrijft in zijn dit jaar uitgekomen uiterst belangwekkend werk: „Das Holländische Kolonialreich in Brasilien” het een en ander over cassave.

Onze landgenooten plantten daar naast verschillende voedingsgewassen in de allereerste plaats Mandioca (cassave.).

„Das aus dieser Knolle gewonnene Mehl (farinha de mandioca) ersetzte den Brasilianern damals wie heute Roggen- und Weizenmehl.

Sehr rasch gewöhnten sich die Holländer an das unentbehrliche Nahrungsmittel, von dem sie anfangs nichts hatten wissen wollen, lernten es schätzen und gaben ihm schliesslich, wie Barlaeus „erzählt, den Vorzug vor dem als Ration empfangenen „gemein Brodt.”

De groote geleerde Willem Piso schreef er zijn werk „De Radice Mandioca” over. Barlaeus schreef er over in zijn: „Rerum gestarum Historia,” maar het was vooral Johannes Nieuhof die er de beste beschrijving over leverde 1682.)

Bekend is dat de wortel blauwzuur bevat en zonder de noodige voorzorg niet voor den mensch te eten is. Voor het vee schijnt dit anders te zijn. We lezen tenminste:

„Genieszt der Mensch die rohe Knolle, so ist ihm infolge ihres Giftsaftes der Tod gewisz. Die Tiere dagegen vertragen sie ausgezeichnet. Ja, diese Frucht ist zugleich eines der besten Futtermittel, wovon die Rinder rund und fett werden.”

Is het mogelijk zetmeelhoudende producten tegen lagen prijs te winnen dan moet m. i. de cultuur een toekomst hebben.

Nog even wensch ik terug te komen op de terreinen geschikt voor een maiscultuur.

In de eerste plaats komen in aanmerking de zware alluviale kleivlakten, maar eveneens de hoogerop gelegen lichtere kleigronden, waar de cultuur meer kans van sla-

gen heeft dan vroeger, omdat in onze dagen meer middelen ter beschikking staan, welke leiden tot succes.

Die zware kleigronden moeten worden ingepolderd, maar niet op de wijze zooals dat een paar honderd jaar geleden geschiedde door onze vernuftige, energieke voorvaderen, maar aangepast aan moderne cultuureischen. Een bestaande, genormaliseerde kreek zou als hoofdafvoer- en transportkanaal kunnen dienen.

Steeds echter blijft voor die zwaar begroeide terreinen de moeilijkheid der ontginning.

Indien er voldoende tijd is, kunnen de kosten belangrijk verlaagd worden door kunstmatig te doen geschieden wat op de overstromingssavannahs door de natuur wordt gedaan.

In een artikel van den Heer Liems, voorkomende in „de Surinamer” van 7 Juli j.l. onder het hoofd „Het Plan-Pyttersen”, wijst deze heer er op dat door dit systeem van onderwaterzetten van oerwoud het bosch langzamerhand verdwijnt en plaats maakt voor een moerasvegetatie.

Het is het middel dat vroeger ook meermalen werd toegepast, zooals mij een Surinameplanter reeds eenigen tijd geleden mededeelde en dat ook volkomen logisch is.

Explosief zal dan van nut kunnen zijn bij de verdere opruiming der resteerende boomstronken en groote wortelresten.

Wanneer nu in een door het Gouvernement op te richten proef-cultuurtuin wordt vastgesteld dat verschillende moderngedreven cultures toekomst bezitten dan is een tweede stap dat van Gouvernementswege geschikte terreinen voor die cultures worden gezocht, dat eenige op kosten van het Gouvernement worden geïnundeerd, zoodat toekomstige ondernemers minder ontginningskosten behoeven te maken, waarvoor zij de door het Gouvernement gemaakte kosten restitueeren, hetzij direct, hetzij door middel van verhoogde pacht.

De taak, welke ik het Gouvernement toedacht, is schijnbaar zwaar, maar niet vergeten dient te worden dat in Suriname weinig of geen particulier initiatief voorkomt, dat de planters daar over het algemeen arm zijn,

dat verder de kolonie het land jaarlijks groote sommen gelds kost, dat het dus in het belang van het land zelf is dat zoo spoedig mogelijk groote bedrijven worden opgericht.

Beschouwen we de kaart van Cateau van Rosevelt dan zien wij op het door mij reeds meerdere malen in mijn artikelen genoemde terrein omsloten door den Oceaan, de Nickerie, Wajombo en Coppename — kortheidshalve Ni-Wa-Co-terrein genaamd — verschillende interessante gegevens ingeschreven. Langs de Beneden-Nickerie zien we geschreven: Lage biribirilanden geschikt tot onderhoud van veestapels. Verder: Vlakland begroeid met gras en biesen. Mokko-mokko en moerassen, alsmede palissaden en mauritiëpalmen. Rijke alluviale gronden, grootendeels onder water gedurende den regentijd en bedekt met dichte bosschen. Vlakland met zwaar bosch. Hooge landen (eenige meters boven zee. P.) met bosschen en (klei)savanna's. Dichte bosschen en uitgestrekte (klei)savanna's en biribirilanden.

Zijn die terreinen in het algemeen met weinig kosten af te wateren en te bevoeien? Een vraag voor de ontwikkeling van Suriname van belang, maar waarop niet geantwoord kan worden.

We weten van Suriname eigenlijk niets; we blijven maar hangen aan een terrein waar onze voorvaderen een paar honderd jaar hun cultures dreven en dat ontegenzeggelijk waarde heeft als we er maar aan konden komen. Maar ook dat gaat niet daar vrijwel alle oeverlanden in die streken eertijds in eigendom zijn uitgegeven.

Wij Hollanders zijn nog zoo conservatief ook — laten we hopen alleen ten opzichte van Suriname —, zoodat we steeds trachten met dezelfde middelen Suriname tot welvaart te brengen, welke bleken in Oost-Indië te voldoen.

Ik heb in mijn artikelen herhaaldelijk gewezen op middelen waarmede men elders in de wereld in slecht bevolkte cultuurstreken succes heeft verkregen. Ik heb mijn artikelen daarom scherp gedocumenteerd, omdat ik wist hoe moeilijk het zoude zijn belanghebbenden te overtuigen.

Vóór we die middelen hebben beproefd, kunnen we

Suriname niet waardeloos noemen; vóór we meer terreinkennis bezitten mag dit evenmin.

Waarom beproeft de Amerikaansche Regeering vele middelen welke op de markt worden aangeboden en welke den landbouw van nut kunnen zijn?, waarom publiceert zij de resultaten en licht op deze wijze haar landbouwondernemers voor? Misschien omdat Amerika geen landbouwgeschiedenis heeft als wij, waardoor zij niet conservatief is aangelegd? (Bulletin 1131 van het Am. Landbouwdepartement geeft een overzicht van de waarde van graafmachines, iets dat voor Suriname van groote waarde zou zijn, indien daar een dergelijke proef werd genomen).

In alle kringen in ons land wordt Suriname een land genoemd, dat geen waarde voor ons bezit en in den loop van gesprekken met soms bekende koloniale ondernemers en anderen blijkt dikwijls, dat zij Suriname en Curaçao steeds verwarren.

Van het particulier initiatief verwacht ik voor Suriname voorloopig niet veel; de Regeering dient hier voor te gaan en de resultaten der proefnemingen enz. in breeden kring te publiceeren.

Een snelle opbloei van het land mag verwacht worden, zoodra er één, al is het een kleine onderneming, is, welke zeer winstgevend blijkt te zijn bijhooge loonen. Zoodra er winst in de lucht zit, komen ondernemers spoedig genoeg en Hollanders niet het laatst.

Zoolang echter de levensvatbaarheid van Surinaamsche ondernemingen grootendeels afhankelijk is van lage werkloonen, zal het land nooit tot ontwikkeling komen.

Een winstgevende onderneming zal spoedig door meerdere gevolgd worden, zal een groote vraag naar arbeiders uitlokken, waarvoor Javanen de meest gewenschte elementen zijn. Past men dan toe wat de Studie-Commissie van het S. S. S. zoo juist heeft ingezien, nl. kort verblijf der Javaansche arbeidskrachten op de onderneming en oprichten van nederzettingen voor den vrijen Javaanschen landbouwer, dan zal ook het arbeidsvraagstuk gemakkelijker worden.

Den Haag, Aug. 1921.